

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

**Актуальні питання удосконалення законодавства про
працю та соціальне забезпечення**

Тези доповідей та наукових повідомлень учасників VII Міжнародної науково-
практичної конференції

(м. Харків, 29 вересня 2017 р.)

За ред. В.В. Жернакова

Харків
«Право»
2017

му засіданні заступників міністрів). URL:

[http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/6b6c1e2e6ad3e2fcc225745c0034f4cc/7442a47eb0b374b9c2257d8700495f8b/\\$FILE/%D0%A0%D0%B5%D0%BA%D0%BE%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D0%B4%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F%20Rec%20\(2002\)%2010.pdf](http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/6b6c1e2e6ad3e2fcc225745c0034f4cc/7442a47eb0b374b9c2257d8700495f8b/$FILE/%D0%A0%D0%B5%D0%BA%D0%BE%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D0%B4%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F%20Rec%20(2002)%2010.pdf).

2. Делегація ВРП взяла участь у міжнародній конференції, присвяченій питанням оцінювання суддів, медіації та здійснення правосуддя стосовно неповнолітніх. URL: <http://www.vgu.gov.ua/news/2245>.

3. Медиация в системі правосуддя Грузії. URL: <http://ukrmediation.com.ua/files//Georgia.pdf>.

Мельник К. Ю.,
докт. юрид. наук, проф.,
завідувач кафедри трудового
та господарського права
Харківського національного університету
внутрішніх справ
(м. Харків, Україна)

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПЕРЕВЕДЕНЬ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ ТА ПОЛІЦЕЙСЬКИХ В УКРАЇНІ

Кодекс законів про працю України (КЗпП) закріплює єдині для всіх правила здійснення переведень працівників на іншу роботу. Цьому питанню присвячено ст.ст. 32 – 34 КЗпП, які входять у гл. III «Трудовий договір». Разом з цим для окремих категорій працівників національний законодавець передбачив правила їх переведень у спеціальних законодавчих актах. Нерідко у таких актах встановлюються відмінності у правовому регулюванні переведень порівняно із КЗпП. Мова йде, передусім, про закони України «Про державну службу» від 10.12.2015 р. № 889-VIII та «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 р. № 580-VIII.

Переведення державних службовців здійснюється за правилами ст. 41 «Переведення державних службовців» Закону України «Про державну службу». Частина 1 цієї статті передбачає, що державний службовець з урахуванням його професійної підготовки та професійної компетентності може бути переведений без обов'язкового проведення конкурсу: 1) на іншу рівнозначну або нижчу

вакантну посаду в тому самому державному органі, у тому числі в іншій місцевості (в іншому населеному пункті), – за рішенням керівника державної служби; 2) на рівнозначну або нижчу вакантну посаду в іншому державному органі, у тому числі в іншій місцевості (в іншому населеному пункті), – за рішенням керівника державної служби в державному органі, з якого переводиться державний службовець, та керівника державної служби в державному органі, до якого переводиться державний службовець. Державний службовець, призначений на посаду без конкурсу, не може бути переведений на вищу посаду державної служби без проведення конкурсу.

Отже, Закон України «Про державну службу» встановлює обов'язковість урахування при переведенні державного службовця його професійної підготовки та професійної компетентності, а також проведення конкурсу при переведенні на вищу посаду державної служби державного службовця, призначеного на посаду без конкурсу. І незважаючи на те, що КЗпП таких вимог при переведенні не встановлює, на мій погляд, зазначена норма Закону України «Про державну службу» є правильною та такою, яка дозволить здійснювати якісне кадрове забезпечення державної служби.

У ч. 2 ст. 41 Закону України «Про державну службу» національний законодавець встановив імперативне правило щодо необхідності отримання згоди державного службовця на переведення. Слід звернути увагу на те, що дана стаття взагалі не передбачає випадків переведення державного службовця без його згоди. Тому будь-які переведення державних службовців повинні здійснюватися за згодою державного службовця.

Сьогодні національне трудове законодавство передбачає можливість тимчасового переведення працівника без його згоди в екстраординарних випадках. Так, відповідно до ч. 2 ст. 33 КЗпП власник або уповноважений ним орган має право перевести працівника строком до одного місяця на іншу роботу, не обумовлену трудовим договором, без його згоди, якщо вона не

протипоказана працівникові за станом здоров'я, лише для відвернення або ліквідації наслідків стихійного лиха, епідемій, епізоотій, виробничих аварій, а також інших обставин, які ставлять або можуть поставити під загрозу життя чи нормальні життєві умови людей, з оплатою праці за виконану роботу, але не нижчою, ніж середній заробіток за попередньою роботою.

З огляду на завдання та функції, покладені на державних службовців, передусім, у забезпеченні прав та свобод громадян та інтересів держави, вважаю за необхідне передбачити у ст. 41 Закону України «Про державну службу» можливість тимчасового переведення державного службовця без його згоди у вищезазначених екстраординарних випадках.

Частина 3 ст. 41 Закону України «Про державну службу» забороняє переведення в іншу місцевість державного службовця – вагітної жінки або особи, яка є єдиним опікуном дитини віком до 14 років, а також державного службовця, який у встановленому законодавством порядку визнаний інвалідом. Не допускається таке переведення також у разі виникнення у державного службовця особливо важливих особистих або сімейних обставин.

Таким чином, ні наявність згоди вищенаведених категорій державних службовців на переведення в іншу місцевість, ні їх прохання про це не може бути підставою для такого переведення. Уявляється, що вищенаведена норма певним чином обмежує свободу праці та свободу пересування, передбачені Конституцією України, а також не відповідає нормам Кодексу законів про працю України. Зокрема, згідно з ч. 1 ст. 170 КЗпП працівників, які потребують за станом здоров'я надання легшої роботи, власник або уповноважений ним орган повинен перевести, за їх згодою, на таку роботу у відповідності з медичним висновком тимчасово або без обмеження строку. Стаття 178 КЗпП передбачає, що вагітним жінкам відповідно до медичного висновку знижуються норми виробітку, норми обслуговування або вони переводяться на іншу роботу, яка є легшою і виключає вплив несприятливих виробничих факторів, із

збереженням середнього заробітку за попередньою роботою. Жінки, які мають дітей віком до трьох років, у разі неможливості виконання попередньої роботи переводяться на іншу роботу із збереженням середнього заробітку за попередньою роботою до досягнення дитиною віку трьох років.

Вищевикладене свідчить про необхідність приведення норм ч. 3 ст. 41 Закону України «Про державну службу» у відповідність до норм Конституції України та Кодексу законів про працю України.

Відносини з проходження служби у Національній поліції України комплексно регулює Закон України «Про Національну поліцію». Зазначений Закон не передбачає статті, в назві якої було б слово «переведення», натомість у розділі VII «Загальні засади проходження служби в поліції» міститься ст. 65 «Переміщення поліцейських в органах, закладах та установах поліції».

Аналіз ст. 65 Закону України «Про Національну поліцію» засвідчив, передусім, те, що мова у ній переважно йде про переведення поліцейських. Так, ч. 1 ст. 65 Закону передбачає, що переміщення поліцейських здійснюється: 1) на вищу посаду – у порядку просування по службі; 2) на рівнозначні посади: для більш ефективної служби, виходячи з інтересів служби; за ініціативою поліцейського; у зв'язку зі скороченням штатів або проведенням реорганізації; у разі необхідності проведення кадрової заміни в місцевостях з особливими природними, географічними, геологічними, кліматичними, екологічними умовами; за станом здоров'я – на підставі рішення медичної комісії; з меншим обсягом роботи з урахуванням професійних і особистих якостей – на підставі висновку атестації; у разі звільнення з посади на підставі рішення місцевої ради про прийняття резолюції недовіри; 3) на посади, нижчі ніж та, на якій перебував поліцейський: у зв'язку зі скороченням штатів або реорганізацією в разі неможливості призначення на рівнозначну посаду; за станом здоров'я – на підставі рішення медичної комісії; через службову невідповідність – на підставі висновку атестації з урахуванням професійних і особистих якостей; за

ініціативою поліцейського; як виконання накладеного дисциплінарного стягнення – звільнення з посади відповідно до Дисциплінарного статуту Національної поліції України; у разі звільнення з посади на підставі рішення місцевої ради про прийняття резолюції недовіри; 4) у зв'язку із зарахуванням на навчання до вищого навчального закладу із специфічними умовами навчання, який здійснює підготовку поліцейських, на денну форму навчання, а також у разі призначення на посаду після закінчення навчання.

Сучасне трудове законодавство та судова практика розуміють під переведенням зміну таких умов трудового договору, як трудова функція (спеціальність, кваліфікація, посада) та місце роботи. Так, відповідно до ч. 1 ст. 32 КЗпП переведення здійснюється на іншу роботу на тому ж підприємстві, в установі, організації, а також на роботу на інше підприємство, в установу, організацію або в іншу місцевість, хоча б разом з підприємством, установою, організацією. Пункт 31 постанови Пленуму Верховного Суду України «Про практику розгляду судами трудових спорів» від 06.11.1992 р. № 9 передбачає, що переведенням на іншу роботу вважається доручення працівникові роботи, що не відповідає спеціальності, кваліфікації чи посаді, визначеній трудовим договором.

Розуміння переміщення базується на нормі ч. 2 ст. 32 КЗпП, відповідно до якої не вважається переведенням на іншу роботу і не потребує згоди працівника переміщення його на тому ж підприємстві, в установі, організації на інше робоче місце, в інший структурний підрозділ у тій же місцевості, доручення роботи на іншому механізмі або агрегаті у межах спеціальності, кваліфікації чи посади, обумовленої трудовим договором.

Вважаю, що національне законодавство повинно встановлювати однакові підходи до розуміння власного категоріального апарату. З огляду на вищезазначене слід констатувати, що передбачене в ч. 1 ст. 65 Закону України

«Про Національну поліцію» переміщення поліцейських є по суті переведенням поліцейських, оскільки при цьому змінюється посада.

Дослідження норм ст. 65 Закону України «Про Національну поліцію» також дозволяє зробити висновок щодо невідповідності змісту статті її назві, безсистемності викладення нормативного матеріалу в межах статті та відсутності встановлених КЗпП гарантій у цій сфері. Так, виходячи з назви статті у ній повинні бути висвітлені питання, пов'язані виключно з переміщенням поліцейських, однак у її межах, з огляду на відповідні термінологічні конструкції, містяться норми про призначення на посади, переміщення та переведення поліцейських. Крім цього, зазначена стаття не передбачає такої важливої гарантії прав працівника при переведенні, як обов'язковість отримання його згоди на переведення.

Отже, існує необхідність назву ст. 65 Закону України «Про Національну поліцію» викласти наступним чином: «Переведення та переміщення поліцейських», а зміст цієї статті привести у відповідність до норм Кодексу законів про працю України у частині правил застосування переведень і переміщень працівників та гарантій їх прав при вжитті цих заходів.

Москаленко О.В.,
докт. юрид. наук, проф.,
завідувач кафедри цивільно-правових дисциплін,
господарського та трудового права
Харківського національного педагогічного університету
імені Г.С. Сковороди
(м. Харків, Україна)

СИСТЕМА ДОГОВІРНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ОПЛАТИ ПРАЦІ

Договірне регулювання оплати праці є сукупністю встановлених соціально-партнерськими угодами, колективними та трудовими договорами способів і засобів визначення умов і розмірів оплати праці.